

Dynamische koopkracht stijgt fors

Auteur(s):
CBS

Verschenen in:
ESB, 83e jaargang, nr. 4154, pagina 447, 29 mei 1998

Rubriek:
Statistiek

Trefwoord(en):
economie, samenleving

De meeste koopkrachtplaatjes gaan uit van ongewijzigde omstandigheden. Het zijn vooral prijzen, lonen, uitkeringen en heffingen die deze 'statische' koopkracht bepalen. Maar voor individuen zijn veranderingen in persoonlijke omstandigheden vaak veel ingrijpender. Wie werk vindt, kan er tientallen procenten op vooruit gaan en een echtscheiding kan een dramatisch verlies van koopkracht veroorzaken. Deze effecten komen in de statistiek van de dynamische koopkracht tot uiting.

Koopkrachtontwikkeling

In 1996 nam de koopkracht toe met anderhalf procent ten opzichte van 1995. Dat is de grootste stijging sinds 1990.

De toename van de koopkracht liep uiteen tussen groepen ([tabel 1](#)). Jongeren gingen er veel op vooruit; als ze na een studie gaan werken, neemt hun inkomen meestal sterk toe. In het, veel lagere, statische koopkrachtcijfer komt dit niet tot uiting. Bij gepensioneerden was de koopkrachtstijging gering. Bij deze groep komen relatief weinig veranderingen in de persoonlijke omstandigheden voor. Het dynamische koopkrachtcijfer verschilt daardoor nauwelijks van het statische. In huishoudens met loon als belangrijkste inkomensbron was de koopkrachtstijging weer wat groter (loon stijgt veelal met leeftijd en ervaring), en ook in huishoudens met een uitkering steeg de koopkracht met meer dan anderhalf procent, vooral door het vinden van een baan. Bij huishoudens die zowel in 1995 als in 1996 van een uitkering afhankelijk waren, steeg de koopkracht met 1,1%. Dit was nog aanzienlijk hoger dan het statische koopkrachtcijfer; ook andere veranderingen in het huishouden beïnvloedden de koopkracht van deze groep dus positief.

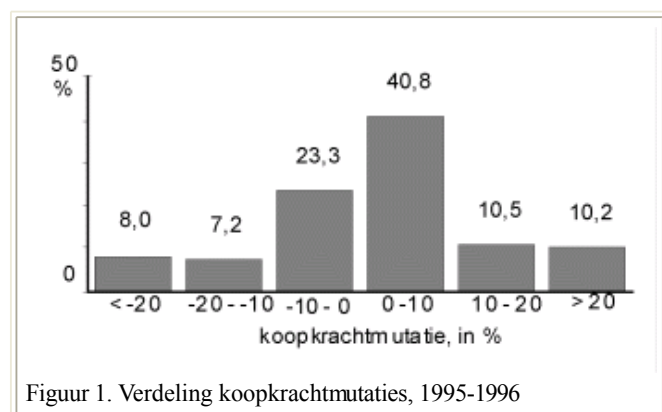
Tabel 1. Koopkracht 1995-1996, aantal personen (% van totaal) en mediaan koopkrachtmutatie (%)

	aantal	dynamisch	statisch
Totaal	100	1,5	0,9
<i>Samenstelling huishouden</i>			
eenpersoonshuishouden	18	1,5	0,2
meerpersoons met kinderen	35	2,1	1,0
meerpersoons zonder kinderen	47	1,3	0,8
<i>Leeftijd hoofdkostwinner</i>			
jonger dan 25 jaar	5	5,9	0,2
25 tot 45 jaar	43	1,7	0,9
45 tot 65 jaar	37	1,7	0,7
65 jaar en ouder	15	1,3	1,1
<i>Inkomensbron huishouden (exc. zelfstandigen)</i>			
loon	59	1,9	0,8
pensioen	19	1,3	1,1
uitkering	13	1,6	0,2
overig	3	0,5	0,8
<i>Inkomen (gemiddeld 1995 en 1996)</i>			
laagste 25%-groep	25	1,3	0,7
tweede 25%-groep	25	1,7	1,0
derde 25%-groep	25	1,8	0,8
hoogste 25%-groep	25	1,7	0,9

Dynamiek

Deze verschillen tussen groepen geven geen goed beeld van de grote variatie in koopkrachtmutaties. Bij één op de vijf mensen steeg de

koopkracht met meer dan 10%, bij één op de zeven daalde de koopkracht met meer dan 10% (figuur 1). Bij huishoudens met een uitkering komen de meeste grote koopkrachtmutaties voor: bij 27% een forse (meer dan 10%) stijging, bij 15% een forse daling.

Deze grote mutaties zorgen er vaak voor dat mensen op een andere plaats in de inkomensverdeling terecht komen. Vier van de zes mensen in de laagste 10%-groep in 1995 behoorden een jaar later nog tot de laagste groep, één behoorde tot de tweede 10%-groep en één is meer dan een trede opgeschoven (tabel 2). Iets meer dan de helft van de mensen behoorden in 1996 tot dezelfde 10%-groep als in 1995. Negen procent van de mensen is meer dan een trede gedaald en acht procent steeg meer dan een trede. De grote sprongen op de inkomensladder hebben vooral te maken met veranderingen in de samenstelling van het huishouden en stoppen met werken.

Tabel 2. Overgangskansen van 10%-groepen koopkracht in 1995 (verticaal) naar 10%-groepen in 1996

10%- groep 1995	10%-groep 1996									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	67	16	5	3	2	2	1	1	1	1
2	10	62	17	5	2	1	1	1	0	0
3	5	11	54	19	6	2	1	1	0	0
4	4	4	13	46	21	7	2	1	1	0
5	3	2	4	14	44	22	7	3	1	0
6	2	2	2	5	15	42	22	7	2	1
7	2	1	1	3	6	15	43	22	5	1
8	2	1	1	2	3	6	15	46	22	3
9	2	1	1	1	1	3	5	14	56	16
10	2	0	1	1	1	1	2	4	12	77

Het begrip koopkracht

Iemand's koopkracht wordt gebaseerd op het besteedbaar inkomen van het huishouden waartoe hij of zij behoort. Gezinsinkomens worden door standaardisatie vergelijkbaar gemaakt. Om inkomens uit verschillende jaren met elkaar vergelijkbaar te maken, wordt gedeeld met de consumentenprijsindex. De gegevens zijn gebaseerd op het Inkomenspanelonderzoek.